

Miltä näyttää nuorten osallisuus Suomessa (ja miten sitä voisi parantaa)

Anna Munsterhjelm Lapin järjestöfoorumissa 4.10.2024
anna.munsterhjelm@nuorisoala.fi

"Suurin osa nuorista voi edelleen hyvin."

Lasten ja nuorten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2023 :
Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi

Tutkimusprofessori: "Nuorten kokemus työelämän reiluudesta väheni"

Selvitys: Nuorten usko maailman tulevaisuuteen on heikentynyt – "He uskovat itseensä, mutta eivät meihin aikuisiin"

Onnellisuuden ja omaan elämään tyytyväisyyden heikentyminen on tapahtunut raportin mukaan kaikissa väestöryhmissä. Nuorten kokema hyvinvointi on laskenut eniten.

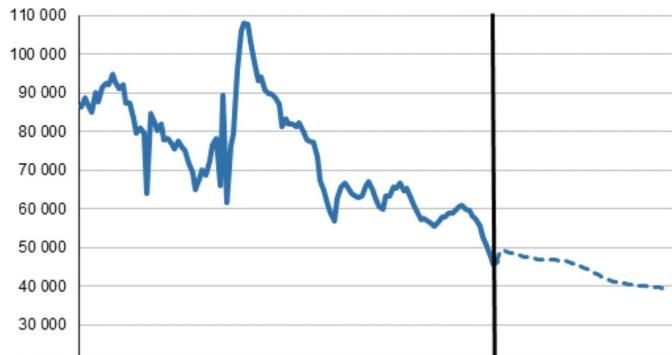
Nuorten tulevaisuususko ja maanpuolustustahto

Viime vuosina tutkimukset ovat kertoneet nuorten tulevaisuususkon heikkenemisestä tai jopa suoranaisestä romahtamisesta. Ilmiö on huolestuttava nuorten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn, mutta myös koko yhteiskunnan kannalta. Mikä odottaa yhteiskuntaa, jos nuoret menettävät uskon sen tulevaisuuteen? Näkevätkö nuoret Suomen tulevaisuuden enää puolustamisen arvoisena?

Kolmasosa nuorista aikuisista kokee elämänsä merkityksettömäksi, kertoo tuore tutkimus

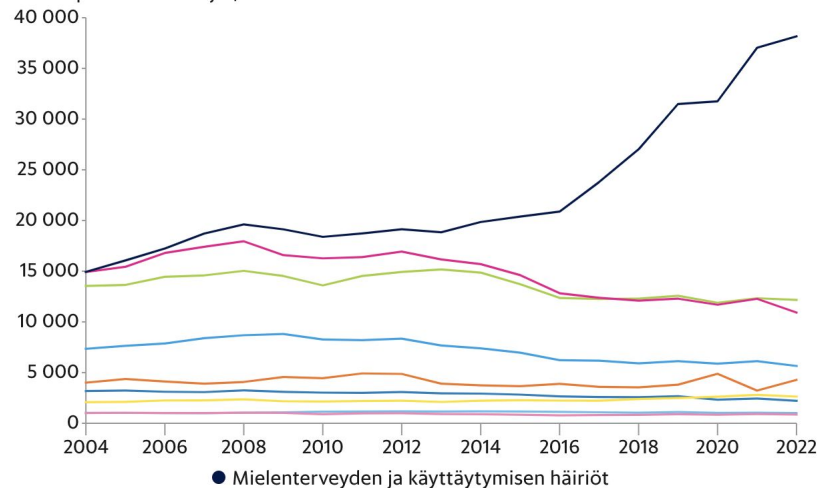
Peräkkäisten talouskriisien rasittamat nuoret voivat jäädä vanhempiaan köyhemmiksi

Elävänä syntyneiden määrä Suomessa 1900–2020 ja ennuste vuoteen 2070

Mielenterveysongelmat korostuvat 2010-luvulla 16-34 -vuotiailla

Sairauspäivärahan saajat, henkilöä

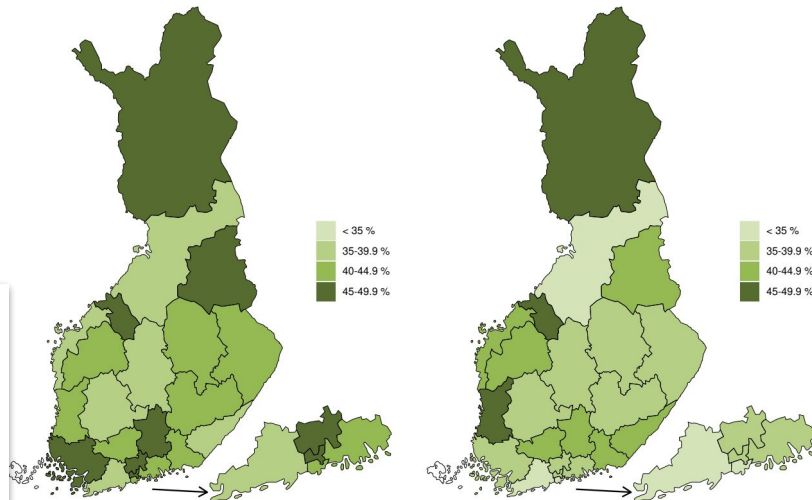
Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos: hyvinvointialueet 8. luokka

Total resultat för den fysiska funktionsförmågan: välfärdsområdets 8. klass

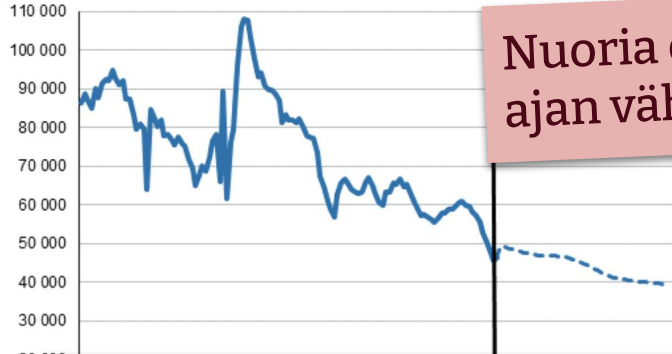
Osuus oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.
Andel av eleverna vars fysiska funktionsförmåga är på en nivå som eventuellt förbrukar eller inverkar skadligt på hälsan och välbefinnandet.

Tytöt/Flickor

Pojat/Pojkar

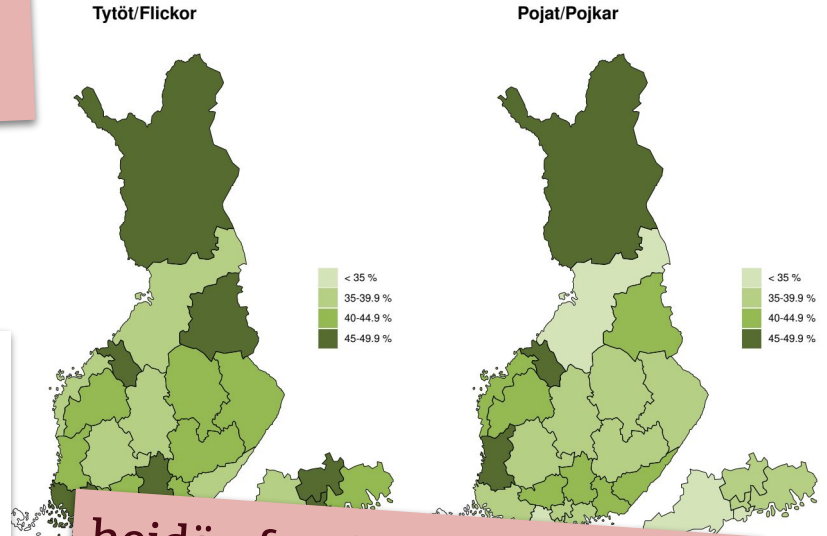
Elävänä syntyneiden määrä Suomessa 1900–2020 ja ennuste vuoteen 2070

Nuoria on koko ajan vähemmän,

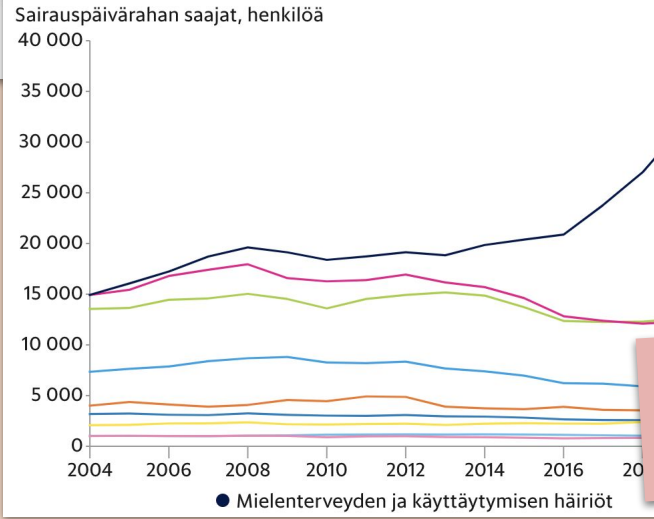
Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos: hyvinvointialueet 8. luokka
 Totalt resultat för den fysiska funktionsförmågan: välfärdsområdets 8. klass

Oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.
 Eleverna vars fysiska funktionsförmåga är på en nivå som eventuellt förbrukar eller inverkar skadligt på hälsan och välbefinnandet.

heidän fyysinen kuntonsa ei riitä pärjäämisen pohjaksi,

Mielenterveysongelmat korostuvat 2010-luvulla 16-34 -vuotiailla

ei myöskään mielenterveytensä.

Hyvinvoivalla nuorella on mahdollisuus...

Nuorille tärkeitä päätöksiä tehdään monella eri tasolla – julkisen sektorin lisäksi myös järjestöissä. Päätöksentekijöinä nuoret ovat aliedustetuin ikäryhmä.

Soteuudistuksen jälkeen kuntien budjetista noin 80 % menee suoraan nuorten arjen menoihin, kuten koulutukseen - mutta kuinka isossa roolissa nuoret kuntakeskustelussa näkyvät?

Aluetasolla nuoret ovat vaarassa jäädä huomiotta, koska fokus on kiinnittynyt lapsiperheiden ja varttuneen väestön palveluvalikoiman muutoksiin.

Nuorten pahoinvointi on viheliäinen ongelma, johon on monta toisiinsa kietoutuvaa syytä.

- Teknologian kehitys on tehnyt terveydelle karhunpalveluksen.
- Maailman väsyneimmät vanhemmat, opettajat ja pomot eivät jaksu puuttua.
- Paineet tulevaisuudessa pärjäämisestä ja vaihtoehtojen määrä ovat kasvaneet valtaviksi.
- Toimintakulttuuri ajaa ihmisiä enemmän erilleen kuin yhteen.
- Nuorten hyvinvointi ja osallisuus eriytyvät koko ajan vahvemmin sosioekonomisen taustan perusteella, jonka moninaisuus taas kasvaa jatkuvasti.

Eriarvoistuminen ja eriytyminen ovat suurimpia esteitä nuorten osallistumiselle ja selittävät nuorten ryhmien välisiä eroja.

Eriytymistä tapahtuu perhetaustan, sukupuolen ja koulutustason perusteella.

Nuoret naiset äänestävät nuoria miehiä aktiivisemmin, vaikka nuorten naisten sisäinen kansalaispätevyys on miehiä matalampaa - nämä erot syntyvät jo ennen äänestysikää.

Nuorten miesten äänestysaktiivisuus on kaikista ikäryhmistä matalinta.

Esimerkiksi harrastuksissa taas nuoret kantasuomalaiset miehet ovat eniten mukana, maahanmuuttajataustaiset tytöt vähiten.

Kun nuorilta kysytään, miksi he jättävät äänestämättä tai eivät ole kiinnostuneita yhteiskunnallisista asioista:

- Kokemus siitä, ettei omalla toiminnalla ole väliä yhteiskunnassa
- Kokemus siitä, että osallistumiseen tarvitaan tietynlaisia ominaisuuksia, joita itsellä ei ole
- Vaikeaa löytää sopivaa puoluetta tai ehdokasta
- Epäluottamus yhteiskunnallisiin ja poliittisiin instituutioihin
- Kokemus siitä, että ei ole tarpeeksi tietoa tai osaamista
- Kokemus siitä, että yhteiskunnallinen vaikuttaminen on monimutkaista
- Pelko kuormittumisesta
- Pelko vihapuheesta

Tarvitaan rakenteellisia muutoksia.

- Nuorten hyvinvointia ja osallisuutta on ryhdyttävä johtamaan kokonaisuutena ja strategisesti. Tällä hetkellä kukaan ei ota vastuuta eikä käytä valtaa.
- Tulevaisuustakuu: Nuorille on kyettävä antamaan lupaus hyvästä tulevaisuudesta ja muodostettava uskottava reitti sitä kohti.
- Nuoret on otettava mukaan päätöksentekoon ja yhteiskunnalliseen keskusteluun tasavertaisina muiden ikäryhmien kanssa.
- Nuorten hyvinvointia on uskallettava priorisoida päätöksenteossa ja rahanjaossa ohi muiden ikäryhmien.

Tarvitaan kulttuurisia muutoksia.

- Yhteisöllisyyttä on rakennettava tietoisesti ja *me* on asetettava *minun* edelle: oppilaitoksissa, työpaikoilla, harrastuksissa, kotona, naapurustossa.
- On pakko alkaa pakottaa: leikkimään, ulos, pois puhelimelta, harrastamaan, opiskelemaan, työpaikalle, sosiaalisiin suhteisiin.
- Nuorten huolenaiheet on otettava tosissaan. Terapian lisääminen ei ole ratkaisu, tulevaisuutta kestävät poliittiset päätökset ovat.
- Jos tuleva sukupolvi ei voi enää saada parempaa kuin me olemme saaneet, voimmeko me aikuiset luopua jostain saavuttamastamme edusta?

Vaikuttamisen esteitä voidaan purkaa demokratiakasvatuksella ja muuttamalla yhteiskunnallisen keskustelun ilmapiiriä.

Nuoret kaipaavat kannustusta ja tukea yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Toiminta- ja keskustelukulttuuria on muutettava siihen suuntaan, että pelko väärässä olemisesta tai kiusaamisesta ei estä osallistumista.

Nuorten kokemusta omista kyvyistään osallistua ja ymmärtää yhteiskuntaa on vahvistettava jo ennen täysi-ikäistymistä. Koulussa ja harrastuksissa toteutettavalla demokratiakasvatuksella voidaan tasata perhetaustasta johtuvia eroja. Kun joku opettaa nuoren vaikuttamaan, hän vaikuttaa todennäköisesti jatkossakin.

Nuoria ei silti saa ymmärtää kuoliaaksi.

Nuorten osallistumista järjestötoimintaan tai vapaaehtoistyöhön voi kasvattaa – jos on valmis tekemään isoja muutoksia nykyiseen.

- Aikuisten näkökulmasta vapaaehtoistyö ja järjestötoiminta on murroksessa ja aallonpohjassa, mutta nuorille nykytila on lähtökohta. Harvalla alle 25-vuotiaalla on kokemusta aktiivisesta järjestötoiminnasta ennen koronaa.
- Pula nuorista oli järjestöjen suurimpia ongelmia myös ennen koronaa.
- Vapaaehtoisten väheneminen yhdistettynä toimintaedellytysten heikkenemiseen tekee kansalaisjärjestöjen horisontista todella harmaan.
- Onnistuessaan järjestötoiminta on täydellinen täsmälääke nuorten ongelmiin. Kriisit yhdistävät, jos vain osaamme hyödyntää niitä.
- **Tulevaisuus kannattaa aloittaa paluulla juurille:** miksi järjestömme on olemassa? Miksi se olisi erilaisille nuorille kiinnostava ja relevantti?